

## PROSLOV

Prije dvadeset godina, kada je obilježena 70. godišnjica Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, tiskana je knjiga s naslovom *Psihologija znanost za čovjeka 21. stoljeća*. Cilj te publikacije bio je kratko prikazati razvitak i tadašnji izgled Odsjeka s naglaskom na nastavnu i znanstveno-istraživačku djelatnost njezinih članova te ulogu Odsjeka u razvoju psihologijske znanosti i struke općenito. Sada, kada slavimo 90. godišnjicu Odsjeka, a time i utemeljenje znanstvene i primijenjene psihologije u Hrvatskoj, dolazi nam ova knjiga koja je sadržajem ponešto drugačija. Istina, njezin nastanak potaknut je ovom obljetnicom. Njezini autori su bili ili studenti ili profesori ovog Odsjeka. No, ideja i koncepcija, kako to navodi i urednik ove knjige, nije bila prikazati djelatnost samo Odsjeka u povijesnom kontekstu. Ona je pregled šire aktivnosti hrvatskih psihologa kroz različita sadržajna područja, bilo u znanstvenom, bilo u profesionalnom ili stručnom radu. Iz takve koncepcije slijedi i forma pojedinih poglavlja/priloga. Koncepcija nije unaprijed strogo određena, već su ih dijelom individualno oblikovali autori. Ipak, svim je priložima zajedničko to da, bilo eksplicitno bilo implicitno, prikazuju stanje psihologije u vremenskom kontekstu: od zabilježenih početaka pa do recentnog vremena.

Psihološka djelatnost, naročito u praksi, vrlo je raznorodna. U knjizi poput ove teško da je bilo moguće pokriti sva područja u kojima su psiholozi radili ili rade. Ali najvažnija, i to u vrlo visokoj korelaciji i s društvenom relevantnošću, pokrivena su. Ovi su prilozi presjek i pregled onoga što se radilo u počecima implementacije psihologije u našem društvu, ali prikazuje i kakvo je današnje stanje proizašlo iz toga povijesnog konteksta. U svakom prilogu vidi se intencija autora za prikazivanjem ne samo toga kako se naša psihologija razvijala i mijenjala, nego i kako je bila i jest usađena u svoju prirodnu akademsku, kulturnu, znanstvenu i društvenu okolinu. Iz priloga se može vidjeti kako su se u pojedinim području odigravale promjene i razvoj s obzirom na društveni kontekst. Neka područja (poput industrijske psihologije) imala su ranije utabane okvire razvoja i napretka. Neka druga svoje su okvire određivala ponekad i *ad hoc*, ovisno o kontekstu i osobnim resursima i preferencijama aktera u području. Treba naglasiti da su autori priloga bili istaknuti čimbenici opisane povijesti, što daje posebnu dimenziju ovoj publikaciji, kako informacijsku tako i osobnu. Kako je raznorodni kontekst u psihologiji temelj za opće razumijevanje ponašanja i doživljavanja, tako je i povijesni kontekst važan za razumijevanje i današnjeg, a vjerojatno i budućeg stanja i razvoja psihologije, kako općenito, tako i u Hrvatskoj. Tekst koji je pred nama osnova je takvog razumijevanja u našem kontekstu.

Prije dvadeset godina u već spomenutom prigodnom izdanju povodom obilježavanja 70. godišnjice, tadašnji pročelnik navodi da je u Hrvatskoj bilo oko

1500 psihologa. Danas je taj broj i više nego dvostruko veći, a i *povijest* dvadeset godina starija. Kako godine prolaze, broj psihologa u Hrvatskoj još uvijek raste eksponencijalno, a time i njihova znanstvena, stručna i društvena aktivnost. Takav će trend vrlo vjerojatno biti i u narednih desetak i više godina. Stoga će i prigodom proslave stoljeća postojanja psihologije u Hrvatskoj (ili još i kasnije) tekst sličnog karaktera poput ovog biti izazov za sadašnje i buduće generacije, a ovi prilozima bit će, uvjeren sam u to, vrlo vrijedna osnovica. Oni će biti vrijedan izvor kako činjeničnih podataka, tako i uvida (iznutra) kako su psiholozi u Hrvatskoj pristupali svojoj znanosti i svojem profesionalnom radu, kako su ih razvijali i širili te s kakvim poteškoćama su se susretali i kako su ih rješavali. I takvi osobni pogledi, osobna iskustva zabilježena u ovom tekstu su jedinstvena i, osim što provociraju znatiželju i motivaciju za čitanjem, živopisno oslikavaju široki kontekst promjena.

Zahvaljujem autorima na trudu, a uredniku što ih je okupio i motivirao. Svoje su vrijeme, znanje i trud poklonili svekolikoj psihologijskoj javnosti. Hvala im i na odluci da se ova knjiga objavi i u *e*-izdanju te da bude široko dostupna. Uvjeren sam da će i generacije koje dolaze jednako tako biti zahvalne. Jer ovi će *prilozi* u budućnosti biti vrlo vrijedno štivo svima koji psihologiju i njezin razvoj u hrvatskoj žele što bolje razumjeti. Obljetnice poput ove, tekstovi poput ovoga, osnova su za promišljanje sadašnjosti, ali onda i budućnosti u kontekstu onoga što je bilo. Povijesni kontekst apostrofira pitanja: kako prošlost može imati učinka na ono što je recentno ili pak buduće? Jesu li ista istraživačka područja i teme relevantne i jednako zastupljene nekad i sada? Kakav je bio pristup tim sadržajima prije pedeset, trideset godina, a kakav je danas? Zahvaljujući i ovim prilozima, budući naraštaji će tu usporedbu moći učiniti s onim što će se događati za dvadeset ili više godina, kako u obrazovanju, istraživanjima, tako i u praktičnom radu psihologa.

Usudim se reći da je današnje vrijeme zapravo optimalno za ovakav tekst jer su autori bili dionici i vrlo ranih početaka razvoja psihologije u Hrvatskoj, a istovremeno su i suvremenici najvećih i najznačajnijih promjena koje su se dogodile. Pisanje o povijesti (pa i psihologije) s vremenske distance, uvijek je opterećeno povećom dozom interpretacije o tome što je bilo u osnovi nekih događaja i promjena. Ovi prilozima pisani su dijelom i „iznutra“, što ih čini dodatno autentičnim i posebno vrijednim.

Prof. dr. sc. Dragutin Ivanec,  
pročelnik Odsjeka za psihologiju  
Filozofskog fakulteta u Zagrebu